

ATMINTINĖ IR PAVYZDŽIAI DĖL VIEŠŪJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO

Interesų konfliktas – situacija, kai atlikdamas pareigas deklaruojantis asmuo privalo priimti sprendimą, kuris susijęs su jo privačiu interesu. Sąvoka „sprendimas“ apima bet koki deklaruojančio asmens veiksmą.

SPRENDIMAS+ PRIVATUS INTERESANTAS=INTERESŲ KONFLIKTAS

SPRENDIMAS+PRIVATUS INTERESANTAS+VEIKLA=ĮSTATYMŲ PAŽEIDIMAS

Privačių interesų deklaravimas – priemonė, apsauganti deklaruojančių asmenų ir įstaigų reputaciją. Todėl į privačių interesų deklaravimą būtina žiūrėti ypač atsakingai, kilus neaiškumų, – nedelsiant konsultuotis su atsakingu asmeniu už privačių interesų deklaravimą ar Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK). Privačių interesų deklaravimo tikslas – ginti visuomenės interesą, užkirsti kelią piktnaudžiavimui tarnyba.

VTEK išaiškinimų apie interesų derinimą viešajame sektoriuje nuoroda www.prevencijavtek.lt.

Privačių interesų deklaravimas – priemonė, apsauganti deklaruojančių asmenų ir įstaigų reputaciją. Todėl į privačių interesų deklaravimą būtina žiūrėti ypač atsakingai, kilus neaiškumų, – nedelsiant konsultuotis su atsakingu asmeniu už privačių interesų deklaravimą ar Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK). Privačių interesų deklaravimo tikslas – ginti visuomenės interesą, užkirsti kelią piktnaudžiavimui tarnyba.

Į interesų konfliktą patenkama, kai vykdant pareigas sprendžiami klausimai susiję su:

- ✓ nuosavu ar artimų asmenų verslu;
- ✓ profesine veikla: darbu kitose įmonėse, įstaigose, individualiu užimtumu ir pan.;
- ✓ naryste, ryšiais ir pareigomis įmonėse, įstaigose organizacijose ar fonduose;
- ✓ finansiniais ar moraliniais įsipareigojimais (skola) kitiems asmenims, kitais civiliniais santykiais;
- ✓ iš kitų asmenų gautomis (jiems suteiktomis) dovanomis ir (ar) paslaugomis;
- ✓ artimų ir kitų Jums svarbių asmenų darbu toje pačioje institucijoje. Artimi asmenys – deklaruojančio asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymų

nustatyta tvarka (toliau – partneris), jų ir deklaruojančio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įseserės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai

Viešieji ir privatūs interesai, konfliktą keliančios aplinkybės deklaruojamos VTEK interneto svetainėje (www.vtek.lt) privačių interesų registre (PINREG).

PAVYZDŽIAI

1. Ar deklaruojančiam asmeniui artimas asmuo (sesuo, brolis) yra juridinio asmens dalyvis, jei minėtas asmuo turi savo UAB? Ar tokiu atveju deklaruojančiam asmeniui reikia deklaruoti seseriai ar broliui nuosavybės teise priklausančią UAB?

Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 2.45 str. sąvoka „Juridinio asmens dalyvis“ apibrėžta taip: Juridinio asmens dalyvis (akcininkas, narys, dalininkas ir pan.) yra asmuo, kuris turi nuosavybės teisę į juridinio asmens turtą, arba asmuo, kuris nors ir neišsaugo nuosavybės teisių į juridinio asmens turtą, bet įgyja prievolinių teisių ir (ar) pareigų, susijusių su juridiniu asmeniu. Šiuo atveju deklaruojantysis turi deklaruoti, kad jo sesuo ar brolis turi UAB, jei manoma, kad tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą.

2. Ar reikėtų deklaruoti savanorystę?

Jei savanoriaujama visuomenei naudingose organizacijose, pvz., Raudonasis Kryžius ar pan. ir neužimamos pareigos, netampama valdybos nariu ar skyriaus vadovu, tokios savanorystės deklaruoti nereikia. Jeigu savanoriaujant organizacijoje pradedamos eiti pareigos, savanorystė deklaruojama (reikia nurodyti einamas pareigas).

3. Ar turėčiau deklaruoti savanorystę, pvz., X klubo koordinavimas ir pan. Mokamų darbų dirbant įstaigoje neturiu, lėšų negaunu, bet turiu kolegų, kurie prašo padėti parengti ES projektų paraišką, rengti straipsnius ir t. t. Turiu individualios veiklos pažymą, kuri šiuo metu yra negaliojanti.

Savanorystę reikia nurodyti (deklaruoti), kai savanoriaujama su tarnyba susietoje veikloje. Pateikti tokius duomenis ir kai privati, ir (ar) savanoriška veikla neatlygintina, įpareigoja Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 6 str. 2 d. 4 p. Svarbu, kad konsultuojant verslo subjektus ar jų atstovus būtų išvengta galimo interesų konflikto, kai pasinaudojant tarnybinėmis pareigomis siekiama asmeninės naudos. Paminėtina, kad asmuo rengdamas dokumentus, kurie nukreipti šio asmens darbovietei, gali pažeisti atstovavimo ribojimo draudimą, kuris apibrėžtas minėto įstatymo 12 str. 2 d.: „Valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo neturi teisės atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims ir ginti jų interesų institucijoje ar įstaigoje, kurioje jis dirba, o jei įstaiga, kurioje jis dirba, priklauso įstaigų sistemai, – bet kurioje tos įstaigų sistemos įstaigoje. “Pratęsus individualios veiklos pažymą, individualią veiklą reikės deklaruoti, jei pažymoje įrašyta veikla siesis su atliekamomis tarnybinėmis pareigomis.

4. Ar turėčiau deklaruoti tėvų ir seserų darbovietes?

Pagal apibrėžtį Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 2 straipsnyje „Artimų asmenų“ sąvoka apibrėžta taip: „Artimi asmenys – deklaruojančio asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka (toliau – partneris),

taip pat jų ir deklaruojančio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įsėsės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai.“ Tėvų, seserų (įsėsėrių) ir kitų įstatyme išvardytų artimų asmenų darbovietes turėtumėte deklaruoti, jei manytumėte, kad tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Pvz., Jums pavestą atlikti užduotį, priimti sprendimą, kuris būtų susijęs su toje įmonėje ar įstaigoje dirbančiu asmeniu. Jūs deklaruojate šį ryšį ir galimą interesų konfliktą, teikiate nusišalinimą nuo pavestos 4 užduoties vykdymo. Reikia deklaruoti ir savo, ir artimų asmenų ryšius su juridiniu asmeniu, pvz., UAB „XXX“ akcininkas (-ė) arba savininkas (-ė).

5. Jei prieš kelis mėnesius iš fizinio asmens pirkau automobilį, ar reikia šį automobilį deklaruoti? Ryšio ar interesų konflikto su automobilį pardavusiu asmeniu nėra.

Minėtu atveju, kai nėra ryšio ar interesų konflikto su fiziniu asmeniu, iš kurio pirkas automobilis, automobilio galima nedeklaruoti. Deklaruoti reikia, jeigu darbuotojui, atliekančiam tarnybines pareigas, gali tekti spręsti (ar dalyvauti sprendžiant) klausimus dėl šio sandorio šalies. Jei tokios tikimybės nėra, privačių interesų deklaracijoje šių duomenų rašyti nereikia. Pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 6 str. 2 d. 2 p. nuostatas deklaruojantis asmuo turi įvertinti, ar dėl sandorio šalies jam kyla ar galėtų kilti interesų konfliktas atliekant tarnybines pareigas.

6. Ar privačių interesų deklaraciją turėčiau teikti kiekvienais metais, neatsižvelgiant, kad nėra pokyčių, ką reikėtų papildyti prieš metus pateiktoje deklaracijoje?

Jei nėra pokyčių, kuriuos reikėtų deklaruoti teikiant privačių interesų deklaraciją, minėtos deklaracijos teikti nereikia.

7. Kokius sutuoktinio, sugyventinio ar partnerio duomenis privaloma deklaruoti?

Privalomi deklaruoti duomenys nurodyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 6 str. 1 d. Deklaruojantis asmuo deklaracijoje privalo nurodyti ne tik duomenis apie save, t. y. vardą, pavardę, asmens kodą, darbovietę (darbovietes) ir pareigas (statusą), dėl kurių privalo deklaruoti privačius interesus, kitas darbovietes ir (ar) einamas pareigas, bet ir sutuoktinio, sugyventinio, partnerio vardą, pavardę, asmens kodą bei darbovietes ir (ar) einamas pareigas. Deklaruojantis asmuo gali nenurodyti artimo asmens (šiuo atveju sutuoktinio, sugyventinio, partnerio) ir jo privačių interesų, jeigu šie duomenys įslaptinti ir (ar) artimas asmuo vykdo žvalgybą, kontržvalgybą arba kriminalinę žvalgybą. Ši išimtis įrašyta minėto įstatymo 6 str. 3 d.

8. Kaip deklaruoti duomenis, jei sutuoktinis dirba ne Lietuvoje?

Šiuo atveju deklaruojant duomenis apie sutuoktinio darbovietę, įrašoma, kad sutuoktinio darbovietė (juridinis asmuo) yra užsienyje ir įrašoma patikslinanti informacija apie sutuoktinio einamas pareigas ir veiklą įmonėje.

9. Ką turiu daryti, jei nusprendžiau pereiti į kitą darbą?

Prievolė informuoti apie sprendimą pereiti į kitą darbą numatyta Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 14 str., t. y. „Valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo privalo nedelsdamas raštu informuoti savo institucijos ar įstaigos vadovą ar jo įgaliotą asmenį apie tai, kad jis priėmė siūlymą pereiti į kitą darbą. Institucijos ar įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, nustatęs, kad šis asmuo yra artimai tarnybos santykiais susijęs su būsimuoju darbdaviu, turi nedelsdamas imtis priemonių, kad būtų pašalinta interesų konflikto grėsmė.“ Jeigu ketinantis išeiti

darbuotojas tuo metu turi spręsti su tarnybine veikla ir būsima darbovieta susijusius klausimus, tiesioginis vadovas, sužinojęs darbuotojo ketinimą pereiti į kitą darbą, turėtų asmenį nušalinti nuo funkcijų, kurios siejasi su būsima darbovieta, šias funkcijas pavesti atlikti kitam skyriaus ir (ar) padalinio specialistui, kad būtų išvengta interesų konflikto. Asmeniui nustojus dirbti valstybinėje tarnyboje, taikomi atstovavimo ribojimai. Asmuo, nustojęs dirbti valstybinėje tarnyboje, vienus metus negali atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims toje institucijoje ar įstaigoje, kurioje jis paskutinius vienus metus dirbo; jei įstaiga, kurioje jis paskutinius metus dirbo, priklauso įstaigų sistemai, – bet kurioje šios įstaigų sistemos įstaigoje. Pažymėtina, kad asmuo, nustojęs dirbti valstybinėje tarnyboje, vienus metus negali atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims institucijose ir įstaigose klausimais, kurie buvo priskirti jo tarnybinėms pareigoms. (Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 17 str.).

10. Ar iki sutarties pasirašymo su naujuoju darbdaviu (raštu sutinkant pereiti į kitą darbą) ir norint išvengti galimų neigiamų padarinių galima konsultuotis su VTEK ir tada institucijos ar tiesioginiam vadovui pranešti apie sprendimą pereiti į kitą darbą?

Asmuo turėtų įsivertinti, ar tikrai per pastaruosius darbo metus nepriėmė sprendimų, sietinų su priežiūra, kontrole dėl juridinio asmens, kuriame ketina įsidarbinti. Tačiau net ir tokiu atveju VTEK turi teisę taikyti išimtį: asmeniui pateikus prašymą, nurodžius konkrečias pareigas, į kurias pretenduoja, gali būti priimtas sprendimas taikyti išimtį. Ši išimtis taikoma, kai nebuvo sistemingo to juridinio asmens, kuriame ketinama įsidarbinti, kontroliavimo ar (ir) priimti sprendimai neturėjo didelės įtakos minėtam juridiniam asmeniui. Tokiu atveju, nepaisant, kad asmuo, nors ir sprendė kai kuriuos su būsima darbovieta sietinus klausimus, gali saugiai, be nemalonių pasekmių pakeisti darbą. VTEK konsultuoja šiuo klausimu, bet jei, prašydamas konsultacijos minėtu klausimu asmuo nepateikia visos informacijos, dokumentų, kokius rengė per pastaruosius vienus metus dėl to juridinio asmens, kuriame ketinama įsidarbinti, konsultacija būna tik teorinė.

11. Kada reikėtų deklaruoti artimų asmenų ryšį su juridiniu asmeniu ir kaip reikėtų elgtis jei, nepaisant, kad su savo artimais asmenimis palaikomas ryšys, bendraujama, bet ne visada žinomi faktai apie artimo asmens ryšius su juridiniu asmeniu?

Artimo asmens ryšį su juridiniu asmeniu reikėtų deklaruoti, kai manoma, kad tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Jeigu deklaruojantysis objektyviai nežino, kad jo artimas asmuo turi ryšį su juridiniu asmeniu, to ir nedeklaruoja, tačiau nežinojimu nereikėtų piktnaudžiauti. Kai artimo asmens ryšys su juridiniu asmeniu deklaruojančiajam tampa žinomas ir gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, tokį ryšį būtina deklaruoti. Pažymėtina, kad kai atliekant tarnybines pareigas ir sprendžiant kai kuriuos klausimus, sužinoma ir (ar) pastebima, kad šis sprendimas siesis su artimu asmeniu, deklaruojantysis nuo šio fakto sužinojimo turi nusišalinti nuo tokio sprendimo rengimo, svarstymo ir priėmimo